

Rozhraní a průniky informační a mediální gramotnosti.

3.část: Základní aplikační pohledy do vybraných oborů a jejich klíčových nebo jinak zajímavých informačních zdrojů

Richard Papík

1. *Ústav bohemistiky a knihovnictví*

Filozoficko-přírodovědecká fakulta

Slezská univerzita v Opavě

2. *Oddělení vědeckých informací (knihovna)*

Institut postgraduálního vzdělávání

ve zdravotnictví

Obsah webináře

3. Rozhraní a průniky informační a mediální gramotnosti: základní aplikační pohledy do vybraných oborů a jejich klíčových nebo jinak zajímavých informačních zdrojů

Pondělí 28.8., 10.00 až 11.00

Informační zdroje a jejich zařazení a použití ve vybraných oborech jako dobrá orientace v informační a mediální gramotnosti. Žurnalistické informační systémy v kontextu masové komunikace, informační zdroje vědeckých a odborných informací včetně např. politických, politicko-vojenských, ekonomických, medicínských a dalších témat. Pohledy na výše uvedené z knihovnicko-informační profese. Příklady a úlohy.

Kvantitativní nárůst informací

- **Informační explozi**, jak se tento jev začal koncem 50. let 20. století nazývat, nelze plně zvládat.
- Lze ji **minimalizovat** či **optimalizovat** například promyšlenou organizací publikování, vyhledávání, zpracování a rozšiřování dokumentů obsahujících poznatky.
- Hovoří se také o tzv. **informačním znečištění** a o nutnosti „**informační hygieny**“, také **informační ekologii**, **informačním přetížením** apod.

Informační přetížení

- Zvyšují se **nároky na člověka**, zvláště na jeho psychiku, která je nucena přijímat a zpracovávat stále rostoucí množství informací ve stále kratším časovém úseku.
- Uživatel informací se může dostat i do **nepříjemných psychických stavů**, a to buď z důvodu nedostatečné informovanosti, anebo z nadbytku informací a nedostatku času.

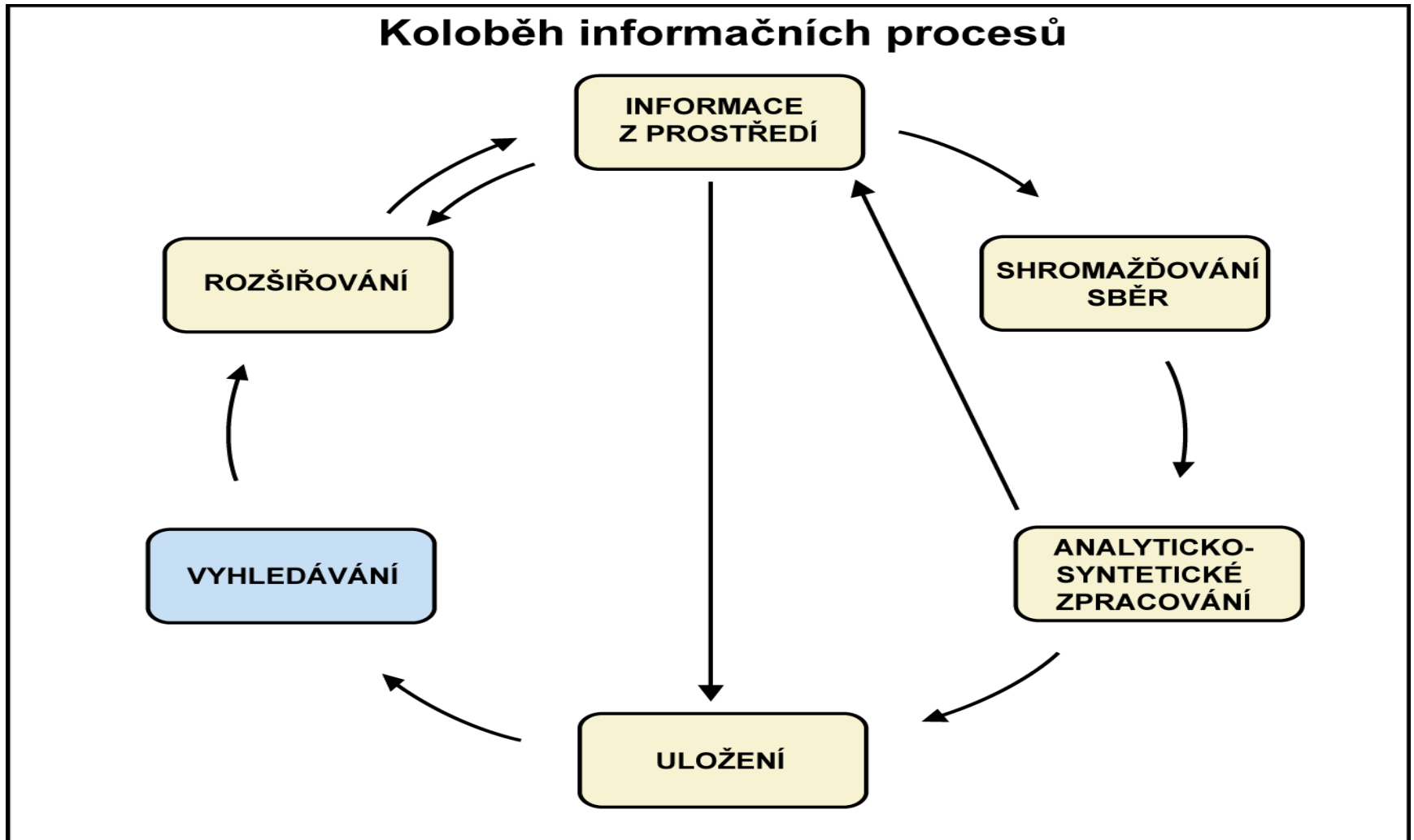
Reakce na informační přetížení

- Mohou nastat obranné reakce uživatele, které vyvolají patologicky podmíněné stavy jako je „výstup informací do koše na papír“ (myšleno i elektronicky 😊), tj. písemné a další dokumentové materiály často doslova vyhodíme a např. nečteme a informačně nevyužijeme.
- Projevuje se např. **bariéra přehlcení** informacemi a z toho plynoucí tzv. **antiinformační syndrom**.
- **Knihovny, knihovnice, knihovníci mají možnost nabídnout pomoc, nápravu, inspiraci, výuku. Mají toho možnost nabídnout mnoho.**

„Informací je málo“ → vládne „datový smog“

- Zaujmout k **přijímání informací aktivní postoj**, který je pochopitelně mnohem výhodnější, než když člověk přijímá informace pasivně a podlehne pak představě, že informací je mnoho.
- Dá se dokazovat **informativními a bibliometrickými zákony**, že s informační explozí to není až tak pesimistické, jak je někdy prezentováno.
- Umění a schopnost nalézt **informační jádro** - lze pěstovat už od **dětských školních let**, minimálně pak **studentských**.

Informační cyklus

Tištěný nebo elektronický vstup / výstup či obojí? (Zdroj: z konference ITU ...)

How big is your data – really?

H/T to David Wellman @ Myriad Genetics

Byte of data:	one grain of rice
Kilobyte:	cup of rice
Megabyte:	8 bags of rice
Gigabyte:	3 container lorries
Terabyte:	2 container ships
Petabyte:	covers Manhattan
Exabyte:	covers the UK (3 times)
Zettabyte:	fills the Pacific ocean

Spojivosti v náznacích, ale milé pro nás v knihovnách 😊

Jen se podívejme, jak Denis McQuail, britský akademik a spisovatel zabývající se komunikační teorií, nezapomněl na knihovny, když zmiňuje médium knihu 😊

Tištěná média: kniha a knihovna

Na počátku dějin moderních médií stojí tištěná kniha – je vratnou událostí svého druhu, i když původně šlo pouze o sloužící k reprodukci stejného – nebo lépe řečeno velmi podobných – textů, jež byly do té doby ve velkém měřítku rozmnožovány a šířeny (ovlivnil obsah postupně – směrem ke světštějším, praktičtějším (zvláště v místních jazycích), stejně jako k politickým a právním a traktátům. Tato změna hrála svou roli v transformaci médií. Na počátku svého počátku byl knihtisk využíván také k uchování a šíření zákonů a provolání. Můžeme proto hovořit o proměně v níž kniha sehrála neodmyslitelnou úlohu (Eisenstein, 1979).

S předchůdci knih se setkáme v antických dobách, kdy se opisovali jejich díla – ať už naučná, nebo umělecká nebo vyprávění. V západním světě vymizela knižní kultura a nový rozkvět zaznamenala teprve s rozvojem klášterů, kde texty se uchovaly pro výukové nebo náboženské účely.

Na počátku středověku nebyla kniha považována za médium. Byla spíše úložištěm moudrosti a vědomostí a zejména

Na začátek 3.části ...

„Okno do světa lze zastřít novinami.“

-- Stanisław Jerzy Lec

Zdroj: <https://citaty.net/citaty/13925-stanislaw-jerzy-lec-okno-do-sveta-lze-zastrit-novinami>

Jinak poznámka na okraj: velice dobře se čte a a strochou úsilí se dá dostat aspoň k nějaké jeho pulikaci 😊 , ... Ano to je náš velký příspěvek k rozhraním různých gramotností :

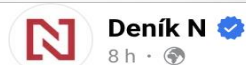
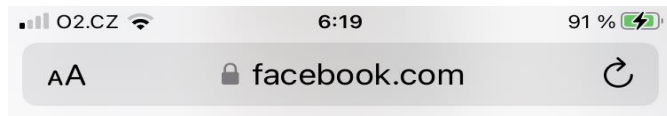
<https://www.knihovny.cz/Search/Results?lookfor=stanislaw+jerzy+lec&type=AllFields>

Umění nebo věda hledat informace?

Knihovny jsou součástí
a nejen pasivním
článkem komunikace v
cestě za informací

Jsou partnery na
straně „vysílačů“ nebo
„příjímačů“, samy jsou
v hybridních rolích

Dilemata jsou ale běžná

<https://denikn.cz/1214758/>

Rodinám, kde je jedno dítě s obezitou a druhé s normální váhou, doporučuje obezitolog Jan Boženský jeden jídelníček. Nejde podle něj o diety, ale o zdravý životní styl. Naopak před keto dietou varuje.

Keto dieta výrazným způsobem zvyšuje riziko rozvoje aterosklerózy. Když bude člověk držet dva roky keto dietu, určitě si zkrátí život o několik let.

JAN BOŽENSKÝ
dětský obezitolog

[Curr Dev Nutr.](#) 2020 Jun; 4(Suppl 2): 87.

Published online 2020 May 29.

doi: [10.1093/cdn/nzaa040_087](https://doi.org/10.1093/cdn/nzaa040_087)

PMCID: PMC7257053

A Ketogenic Diet Is Protective Against Atherosclerosis in Apolipoprotein E Knockout Mice

[Courtney Whalen](#),¹ [Floyd Mattie](#),¹

[Elisabeth Bach](#),¹ [Teodoro Bottiglieri](#),²

[A Catharine Ross](#),¹ [Thomas Neuberger](#),¹ and

[Rita Castro](#)¹

<https://radiozurnal.rozhlas.cz/zurnalisticke-zasady-cro-radiozurnalu-6310227>

Český rozhlas | 100

 Radiožurnál

Ranní Radiožurnál
8:06 – 8:15

[Program](#) [Pořady](#) [Audioarchiv](#) [Playlisty](#) [Lidé](#) [Kamery](#) [O nás](#) [Rozhovory](#) [Se](#)

Žurnalistické zásady ČRo Radiožurnálu

Základními dokumenty Českého rozhlasu jsou zejména Statut ČRo a Zásady ČRo. Tyto Žurnalistické zásady doplňují specifické podmínky ČRo Radiožurnálu.

Úloha ČRo Radiožurnálu

ČRo Radiožurnál plní v programové struktuře Českého rozhlasu úlohu zpravodajsko-publicistické stanice. Informuje veřejnost o všech důležitých událostech a dění v Česku i v zahraničí. Zprostředkovává hlavní názorová stanoviska ke všem otázkám, které jsou významné pro život společnosti jako celku, ale i pro životy jednotlivců.

https://oeconomica.vse.cz/wp-content/uploads/Zantovska_Zurnalisticka-tvorba.pdf

Vysokoškolská skripta

NÁRODOHOSPODÁŘSKÁ
FAKULTA

ŽURNALISTICKÁ TVORBA A MASOVÁ KOMUNIKACE

STUDIJNÍ TEXT

PRAKTICKÁ ŽURNALISTIKA

Kvalita a verifikace informačního zdroje obecně - opakování

- Ujasnit si, jestli se jedná o zdroj tištěný nebo elektronický nebo hybridní, a podle toho hodnotit
- Zda má nějaké identifikátory (např. obsahuje ISSN nebo ISBN, jestli je v registraci MK ČR, u článku např. DOI)
- Zda je periodický nebo jde o jednorázově vydaný dokument
- Kdo, co, proč a jak píše, mj. kdo za dokumentem je
- Jak vnímáme obsah - analyticky i emotivně, na první pohled i po hlubším kritickém zhodnocení

Příklady z praxe

<https://nlk.cz/zdroje/medlike/metodika-hodnoceni-kvality-zdroju>

Metodika hodnocení kvality zdrojů

Metodika posuzování kvality získávaných dokumentů pro portál [MedLike](#) byla vytvořena s přihlédnutím k publikovaným zahraničním zkušenostem (rešerše provedená v bázích Medline, Embase, LISA, LISTA, LISS) a na základě odborných zkušeností z praxe. Pracovní skupina NLK navrhla vlastní soubor posuzovaných kritérií „Rádce pro hodnocení kvality informačních zdrojů“. Jedná se o doporučení osmi zásadních kritérií, které Vám mohou pomoci vybírat (nebo vytvářet) kvalitní a důvěryhodné informační zdroje.

V některých situacích není bohužel možné zjistit všechny potřebné údaje, přesto se však může jednat o zdroje informačně hodnotné. Z toho důvodu do výběru zařazujeme i dokumenty, které nelze posoudit dle všech kritérií. Vždy se však snažíme o jejich maximální průnik.

Autorství

Ověřujeme, zda je autor odborník v daném oboru, např. podle jeho působení ve zdravotnickém zařízení či podle databáze autorit Národní lékařské knihovny, a také zda dokumenty prošly recenzním posouzením jinými odborníky.

Vlastnictví

Posuzujeme, zda je uveden vlastník nebo vydavatel stránek, zda se jedná o instituci státní správy, vzdělávací organizaci nebo odbornou společnost, což je jednou ze záruk důvěryhodnosti.

Aktuálnost

Sledujeme, zda je uvedeno datum vytvoření a aktualizace. Všímáme si, zda lze nalézt odkazy na původní zdroje, zda jsou v odkazech i odborné zdroje a zda jsou odkázané informace stále platné.

Ochrana osobních údajů

Všechny údaje jsou zpracovávány v souladu s platnými právními předpisy.

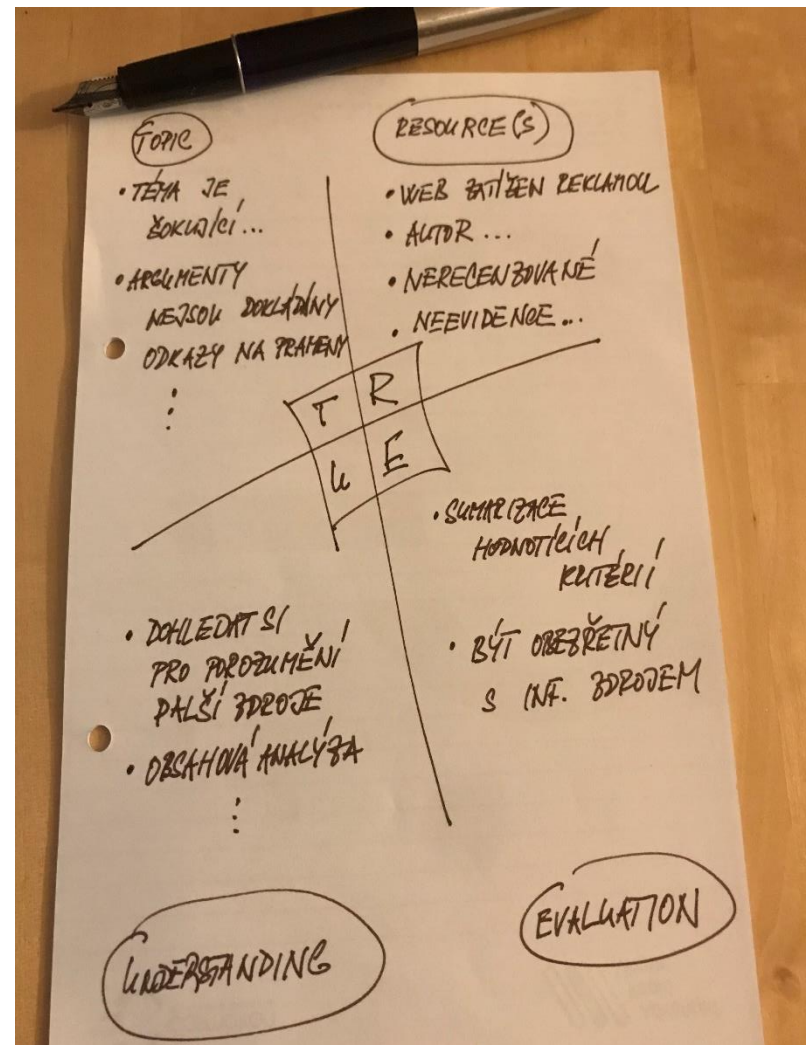
Pomůcka TRUE - návrh, inspirace SWOT analýzou, a také důvod jednoduché a levné vizualizace, chceme-li ...

T ... Topic, tale

R ... Resource(s)

U ... Understanding (?!)

E ... Evaluation

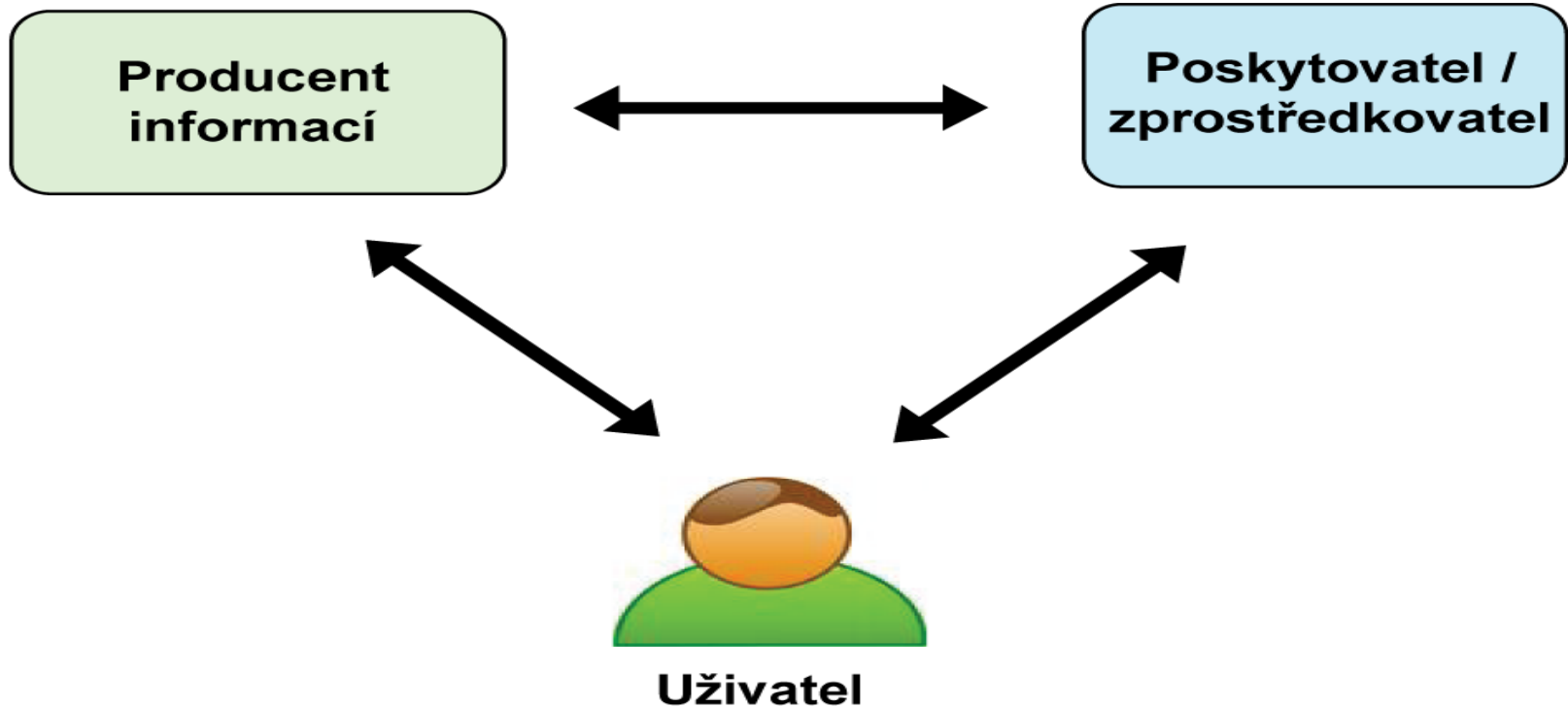

Informační pramen / zdroj

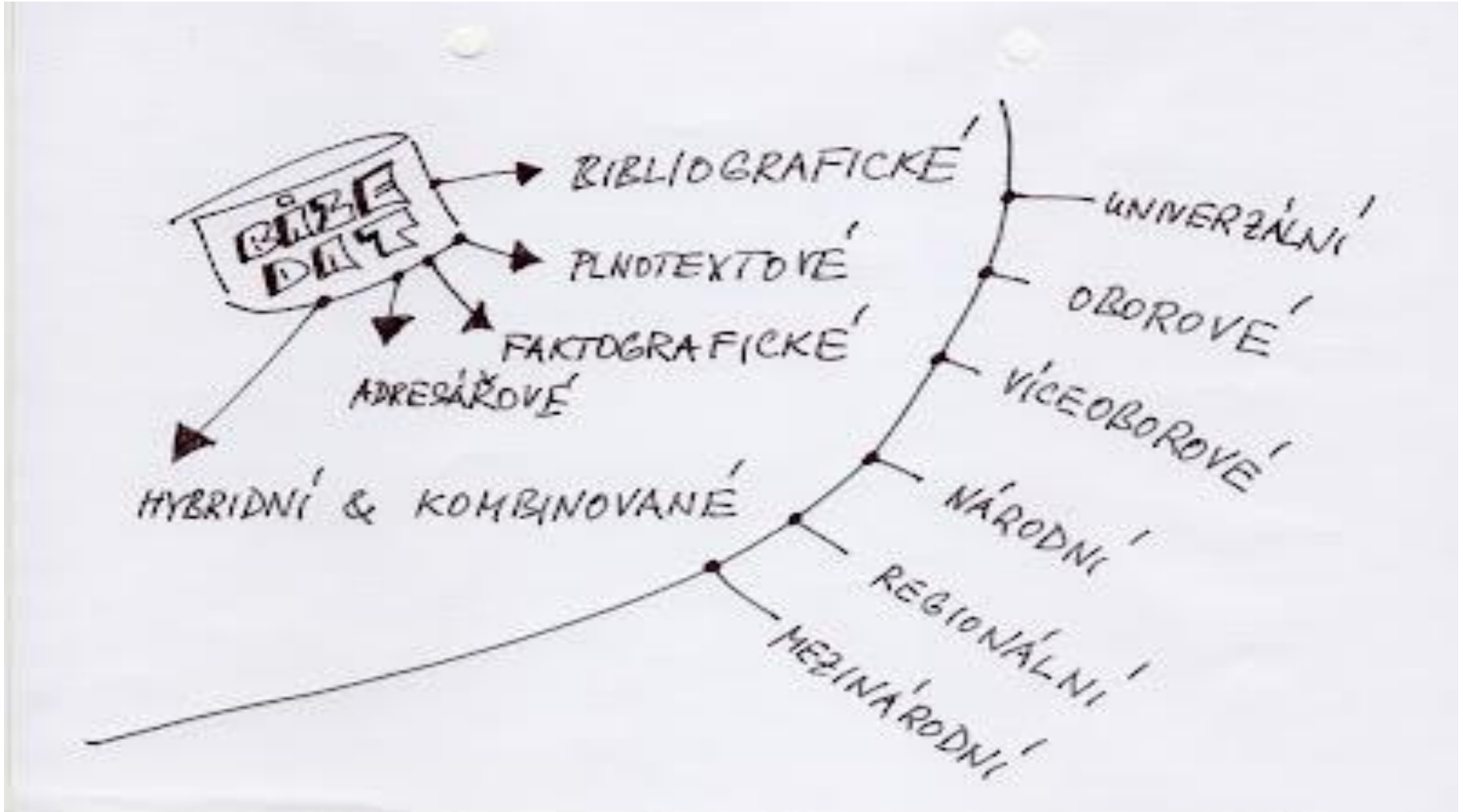
Termín	 informační zdroj
Ekvivalent	informační pramen
Termín anglicky	information resource
Výklad termínu	Informační objekt, který obsahuje dostupné informace odpovídající informačním potřebám uživatele. Informační zdroj může být tištěný, zvukový, obrazový nebo elektronický (včetně zdrojů dostupných online). [KEENAN-1996:136] [ODLIS]
Zdroj výkladu	 KEENAN-1996:136
	 ODLIS
Příbuzný termín	 bibliografický pramen
	 dokument
	 informační objekt
	 interaktivní informační zdroj
	 neveřejný informační zdroj
	 online zdroj
	 referenční služby
	 veřejný informační zdroj
Další informace	 Wikipedie / Wikidata
	 Wikidata
Autor hesla	Celbová, Ludmila
Lektor hesla	Žabička, Petr
Redaktor hesla	Schwarz, Josef
	Burgetová, Jarmila
Založení záz. n.	2003/02/10

Architektura informačního průmyslu

Tři základní subjekty informačního průmyslu

Báze dat / databáze v kontextu elektronických informačních zdrojů

Příklad NLK, Medlike apod.

MedLike Spolehlivé informace o zdraví a nemocech

Vyberte téma...

nebo

keto dieta

pouze
MedLike

Vyhledávání v důvěryhodných zdrojích

[Web](#) [Obrázek](#)

Přibližný počet výsledků: 9 (0.50 s)

Seřadit podle: [Releva](#)

[Ketodieta pod lupou. Co v těle probíhá a kdy se dostaví výsledky ...](#)

[www.vimcojim.cz](#) > [magazin](#) > [clanky](#) > [o-zdravi](#) > [Ketodieta-pod-lupo...](#)

26. 6. 2023 ...

[Zkusit, nebo nezkusit? Výhody a rizika hubnutí ketodietou | Vím, co jím](#)

[www.vimcojim.cz](#) > [magazin](#) > [clanky](#) > [o-zdravi](#) > [Zkusit,-nebo-nezku...](#)

15. 7. 2018 ... **Ketodieta**, někdy nazývaná také ketogenní nebo ketonová dieta, je hitem slibujícím velkou a rychlou ztrátu tuku. Zjednodušeně řečeno jde o ...

[Ketogenní dieta pro děti s farmakorezistentní epilepsií - Fakultní ...](#)

[FN Brno](#) > [ketogenni-dieta-pro-deti-s-farmakorezistentni-epilepsii](#)

Knihovny, prosím, vstupte 😊

Na viděnou a slyšenou zítra 😊

